

Situația juridică a drepturilor minorității maghiare în România

---

Academia Română

Centrul European pentru Studii în Probleme Etnice

dr. Mihail Ungheanu

În România postcomunistă, democratică și europeană, viața minorităților etnice este reglementată în conformitatea cu *Declarația Universală a Drepturilor Omului* și a legislației internaționale, care vizează crearea condițiilor de dezvoltare individuală în condiții de egalitate a tuturor persoanelor indiferent de etnie. Minorităților etnice le sunt garantate prin *Constituție* și prin lege toate drepturile fundamentale, inclusiv folosirea limbii materne în administrația publică, în învățământ, în mass-media, dreptul de a participa la viața politică etc., fiind interzisă orice formă de discriminare sau de știrbire a drepturilor membrilor minorităților naționale, așadar și a celei maghiare. Aceasta se bucură de un statut privilegiat în rândul celorlalte minorități, deoarece prin ponderea de 6,6 la sută și în cadrul populației din România, prin reprezentanții ei aleși, ca și prin membrii administrației publice locale sau naționale participă activ la guvernarea statului, dar și a comunității proprii. Uniunea Democrată a Maghiarilor din România este un actor politic de prim rang pe eșichierul politic din România. Din păcate, reprezentanții minorității maghiare dau dovadă în continuare de ostilitate față de statul și poporul român, cerând drepturi care contravin legislației internaționale și care încalcă spiritul și țelurile drepturilor omului, precum autonomia pe criterii etnice, contestând integritatea, suveranitatea și caracterul național al statului român, prin acțiuni și declarații care încalcă Constituția.

După căderea comunismului, România a aderat la valorile democrației și ale societății libere și democratice, întemeiate pe respectarea drepturilor omului. Obiectivul suprem al drepturilor omului este, conform *Recomandărilor Lund*, dezvoltarea completă și liberă a personalității umane luată individual și în condiții de egalitate¹. Pentru a se atinge acest obiectiv, societatea civilă trebuie să devină cât mai fluidă și deschisă, astfel încât să integreze toate persoanele, indiferent de etnie, așadar și minoritățile naționale. Acest lucru înseamnă dezvoltarea și transmiterea culturii minorităților respective, ca și participarea membrilor acestora la procesele decizionale, la guvernarea statului și societății ca întreg, dar și dreptul la autoguvernare, ca și autoguvernarea efectivă. În acest scop trebuie luate măsuri care să aplaneze eventualele tensiuni dintre majoritate și minorități sau să împiedice apariția unor focare de conflict posibile. Recunoașterea drepturilor minorităților este esențială pentru o viață pașnică și democratică, stabilă (legătura dintre aceste drepturi și pacea și stabilitatea socială este menționată în *Documentul Final al Reuniunii CSCE de la Madrid 1983* – alineatul 17, *Documentul Final al Reuniunii CSCE de la Viena 1989*- aliniatele 18-19, Carta de la Paris pentru o Nouă Europă 1990, precum și în *Deciziile de la Helsinki 1992* – Partea a-IV-a, paragraful 24, *Documentul de la Lisabona 1996* – Partea I, *Declarația de la Lisabona cu privire la un model de securitate comună și cuprinzătoare pentru Europa secolului XXI*, paragraful 2²). Drepturile minorităților naționale sunt considerate parte integrantă din drepturile omului, ca atare ele trebuie respectate de către toate statele care au semnat Declarația Universală a Drepturilor Omului și care au ca principiu egalitatea între cetățeni. O nerecunoaștere a acestor drepturi echivalează cu promovare unei politici de discriminare, de oprinare a minorității respective, lucru inadmisibil pentru o societate democratică și deschisă, a cărui scop este asigurarea bunăstării tuturor membrilor ei, ca și apărarea drepturilor acestora. Participarea minorităților naționale la viața politică și socială a statului-gazdă, dar și a propriei comunități este stipulată, de exemplu, în următoarele acte normative: paragraful 35 al Documentului de la Copenhaga din 1990, articolul 2, paragrafele 2 și 3 ale Declarației ONU referitoare la minorități din anul 1992 și conform articolului 15 al Convenției Cadru a Consiliului Europei pentru Protecția Minorităților Naționale din 1994³. Este vorba de crearea acelor condiții necesare realizării procesului de participare a minorității în condiții egale la viața politică și socială a statului de care aparțin. Procesele de integrare socială și politică trebuie să fie voluntare și nu impuse de către majoritate. Dar există și limite ale recunoașterii drepturilor minorităților, deoarece participarea efectivă a minorităților la procesele decizionale nu implică și nu autorizează drepturi care contravin suveranității, independenței și integrității teritoriale a statelor unde domiciliază (paragraful 37 al *Documentului de la Copenhaga*, art 8 (4) al *Declarației*

---

¹ *Recomandările de la Lund*, 5.

² *Ibidem*, *Principii Generale*, 15.

³ *Ibidem*, 16.

Națiunilor Unite cu privire la minorități, preambulul *Convenției Cadru*)⁴. Nu este acceptată revendicarea de drepturi care contravin Țelurilor și principiilor ONU, ale OSCE sau ale Consiliului Europei și care încalcă drepturile omului. Tot conform documentelor și legislației internaționale dobândirea autoguvernării și autonomiei pe principii etnice este exclusă, iar acțiunilor de autoguvernare și de autoadministrare ale minorităților li se trasează limite. Activitățile de educație, de organizare a învățământului în limba maternă nu trebuie exercitate într-un mod care să facă imposibilă membrilor respectivei minorități înțelegerea limbii și culturii majorității, așadar să nu facă imposibilă comunicarea și contactul cu majoritatea, cu autoritățile centrale etc⁵. Acest principiu al autonomiei nu înseamnă abdicarea de la drepturile omului și de la principiul egalității, ci înseamnă respectarea drepturilor omului, deci a tuturor celorlalte persoane, chiar dacă nu fac parte din etnia respectivă. Nerespectarea drepturilor fundamentale ale unor persoane de altă etnie decât cea a unei etnii minoritare dominante într-o anumită zonă este exclusă.

În România există cadrul juridic pentru dezvoltarea liberă și armonioasă a minorităților etnice alături de majoritate, lucru garantat de Constituție și de către legile internaționale la care statul român a aderat, legi pe care le susține și le aplică. România a semnat și susține *Declarația Universală a Drepturilor Omului*, drepturi fundamentale și inalienabile, care sunt recunoscute oricărei persoane din România indiferent de ce minoritate etnică aparține. Drepturile minorităților naționale, conform Recomandărilor de la Lund din 1998, fac parte *din Carta Universală a Drepturilor Omului*. Minoritățile etnice, așadar și cea maghiară, beneficiază de toate drepturile cetățenilor români. Printre acestea se numără dreptul la asociere, care este garantat de către *Constituția României*, art. 33, cu condiția ca scopurile acestor asociații să nu militeze împotriva pluralismului politic, a statului de drept ori a suveranității, a independenței și integrității teritoriale a României. Minoritățile beneficiază în cadrul guvernului de sprijinul unui Departament pentru Protecția Minorităților Naționale, ca și de acțiuni oficiale ce vizează combaterea discriminării, intoleranței, rasismului; ele sunt și beneficiarii unor alocări de fonduri pentru desfășurarea activităților necesare autoguvernării și păstrării identității. *Legea 48* din ianuarie 2002, este încă un exemplu care atestă angajamentul statului român în favoarea protecției minorităților etnice și a asigurării tuturor drepturilor fundamentale ale membrilor acestora. Această lege vizează combaterea oricăror forme de discriminare, garantând egalitatea între cetățeni, excluzând privilegiile și discriminarea în orice formă. Legea garantează drepturile la tratament egal în fața instanțelor judecătorești, dreptul la securitatea persoanei și a protecției statului împotriva oricăror violențe, maltratări venite din parte unui individ, a unui grup, instituție. Sunt garantate drepturile politice, anume cele electorale și cele de a participa la viața publică și de a avea acces la funcții și demnități publice, drepturile civile, dreptul la liberă circulație și alegerea reședinței, dreptul de a intra și a ieși din țară, dreptul la căsătorie și la alegerea partenerului, dreptul

⁴ Ibidem, 17.

⁵ Ibidem, *Autoguvernare*, Recomandarea 15, paragraful (c), aliniatul (i), 28.

la proprietate, dreptul la moștenire, la libertate de gândire, la conștiință, la religie; dreptul la opinie și exprimare, drepturile economice, drepturile la întrunire și asociere, drepturile economice, sociale și culturale, dreptul la muncă, la libera alegere a ocupației, la sănătate, la locuință, etc. O întărire a drepturilor și a statutului minorităților naționale s-a petrecut o dată cu susținerea de către guvernul Tăriceanu a *Legii statului Minorităților Naționale* inițiată de către UDMR (Uniunea Democrată a Maghiarilor din România) în anul 2001. De exemplu, referitor la folosirea limbilor minorităților naționale, în conformitate cu Legea Statului Minorităților Naționale a fost implementată măsura 251, pe baza art. 120 alineatul 2 din Constituția revizuită, care prevede că limba maternă se va putea folosi nu numai în serviciile publice locale, dar și în cele deconcertate; acest lucru este valabil și pentru serviciile deconcertate ale autorităților administrației publice centrale de specialitate sau ale societăților comerciale de interes național (cum sunt de exemplu. S.C. Electrica S.A. sau C.N. Poșta Română)⁶. De asemenea pentru realizarea acestui deziderat, legea statului prevede, referitor la atribuțiile prefectului art. 19 alin. (1) lit. m) printre atribuțiile prefectului s-a inclus și aceea de a asigura folosirea, în condițiile legii, a limbii materne în raporturile dintre cetățenii aparținând minorităților naționale și serviciile publice deconcentrate în unitățile administrativ-teritoriale în care aceștia au o pondere de peste 20%. Minoritatea maghiară se bucură de un statut egal cu cel al populației majoritare, participând prin reprezentanții aleși la administrarea treburilor proprii, dar și ale statului român, iar UDMR, prin prezența sa în Parlamentul României (10 senatori, 22 deputați) și în Guvern, joacă un rol important în consolidarea sistemului instituțional democratic al României, în realizarea reformelor generale în toate domeniile vieții politice, economice și sociale, precum și în procesul de aderare la Uniunea Europeană. Totodată, își asumă, ca o menire primordială, promovarea drepturilor și libertăților fundamentale ale minorităților naționale din România în cadrul statului de drept. UDMR este puternic prezentă și în administrația publică locală având 184 primari, 89 consilieri județeni și 2195 consilieri locali. În prezent patru consilii județene (Covasna, Harghita, Mureș și Satu Mare) sunt prezidate de reprezentanții U.D.M.R., iar candidații ei au fost aleși primari în mai multe localități cu populație majoritară românească, ca, de exemplu, Satu Mare, Reghin sau Jimbolia. Minoritatea maghiară se bucură de școli cu predare în limba maghiară, posturi de televiziune în limba maghiară, limba maghiară folosindu-se în administrație acolo unde populația minoritară de etnie maghiară depășește 10 la sută din populație, existând însă dorința insistentă de autonomie teritorială și pe criterii etnice, ca și o persistență constantă de evitare a folosirii limbii române. Grăitoare este propunerea făcută în cadrul Consiliului Legislativ Covasna în ianuarie 2009 de a-i

---

⁶ Andrea Bogdán, Monica Călușer, Olimpia Moșteanu, Levente Salat, *Implementarea prevederilor privind drepturile minorităților naționale la nivelul instituțiilor publice. Introducere*, Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală a derulat în perioada octombrie 2007 – septembrie 2008, 2-3; 2007; 1 Veress Emőd, *Nyelvhasználati jogok a román közigazgatásban (Drepturi lingvistice în administrația publică din România, în „Romániai Magyar Jogtudományi Közlöny”, 2006/2, p. 36. Disponibil la: <http://rmjk.adatbank.transindex.ro/pdf/06.Veress.pdf>.*

învăța pe polițiști limba maghiară⁷, deoarece mulți agenți de poliție provin din alte județe decât cele cu populație maghiară, iar comunicarea în limba maghiară ar stârni încrederea populației de etnie maghiară, majoritatea acesteia din Harghita și Covasna necunoscând limba majorității. Este exprimată astfel, indirect, fie ostilitatea și refuzul populației maghiare din acele zone de a învăța limba română, fie refuzul reprezentanților comunității maghiare de a participa la viața statului român și de a lipsi pe membrii propriei comunități de integrarea social și politică, propunerea respectivă fiind în contradicție cu *Recomandările de la Lund* și cu cele ale *Declarației Universale a Drepturilor Omului*. Dorința de a îi pune pe români sau pe reprezentanții autorităților centrale, cum sunt polițiștii, de a învăța limba maghiară în zone cu populație maghiară densă, deoarece această populație minoritară nu cunoaște limba română, revelează lipsa dorinței de a se integra în statul și societatea română ca și dorința de separatism pe criterii etnice. Ideea de a înființa o școală de poliție în Harghita și Covasna pentru a –i face pe tinerii maghiari să intre în structurile ministerului de interne, pentru a rezolva problema necunoașterii de către mari părți ale populației maghiare a limbii române și pentru a populariza meseria de polițist și a nu mai fi percepută poliția ca instrument de represiune din partea statului, merge tot în această direcție iredentistă și autonomistă, de refuz de cooperare cu majoritatea română și de integrare socială, exprimat prin refuzul populației minoritare de a învăța limba majorității⁸. Aceste afirmații și dorințe exprimate de liderii comunității maghiare contrazic însă realitatea, deoarece, conform reprezentanților ministerului de interne și ai poliției din județul Covasna, 42 la sută din polițiști din acest județ vorbesc limba maghiară, nefiind semnalate cazuri în care vreun cetățean român de etnie maghiară să nu poată să își rezolve problemele din cauza necunoașterii limbii române.

Declarațiile liderilor UDMR cum că românii din Harghita și Covasna sau din alte zone unde există zone cu populație maghiară mai densă ar trebui să învețe maghiară sunt doar exprimări voalate ale dorinței de a epura românii din administrația publică locală, pe temeiul unei lipse de înțelegere și comunicare datorată necunoașterii limbii maghiare de către români⁹. Un alt exemplu de refuz de integrare socială și politică îl reprezintă referendumul ce se dorea lansat pe 15 martie 2009 referitor la autonomia administrativă-teritorială a Ținutului Secuiesc, inițiat de către Consiliul Național Secuiesc (CNS) și Partidul Civic Maghiar (PCM) locale din județele Covasna și Harghita¹⁰. Acest proiect

---

⁷ Ziua, 28 ianuarie 2009, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-01-27&id=20033>.

⁸ Ziua, 2 aprilie 2009, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-04-02&id=24823&keyword=lectii+de+maghiara>

⁹ Ziua, 5 martie 2009, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-03-05&id=225686>; 6 martie 2009, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-03-06&id=22642>.

¹⁰ Gardianul, 31 ianuarie 2009; <http://www.gardianul.ro/Referendum-pentru-autonomie-pe-15-martie-la-Sf%C3%A2ntu-Gheorghe-s128740.html>; Ziua, 16 septembrie 2008; <http://www.ziua.ro/news.php?data=2008-016&id=12835&keyword=proiectul+referendumului+oficial>.

prevedea dotarea Ținutului Secuiesc cu instituții proprii și cu limbă oficială maghiară¹¹, fiind prevăzute organizarea de alegeri libere, ca și alegerea unui președinte. Conform proiectului Ținutul Secuiesc trebuia să aibă și un organ administrativ și deliberativ, să ia hotărâri cu privire la controlul poliției, la înființarea unui serviciu de poliție propriu. A fost vehiculată și ideea unui parlament propriu¹², invocându-se necesitatea acestuia ca urmare a politicii de descentralizare anunțată de guvern. Faptul că minoritatea maghiară și reprezentanții acesteia se bucură nu doar de drepturi egale, ci și de privilegii este atestat chiar de un discurs al președintelui Băsescu care recunoaște clar realitatea discriminării antiromânești în județele Harghita și Covasna, Traian Băsescu declarând că nu se sfiește să arate că s-au produs discriminări împotriva românilor, constatând că în administrațiile locale nu există nici măcar un director de etnie română.¹³ Deși se află de aproape 20 de anii la putere, UDMR-ul dar și reprezentanții a PCM, au făcut de multe ori afirmații și întreprins acțiuni de contestare a integrității teritoriale a statului român, însă aceste acțiuni, ca și înființarea unei grupări paramilitare precum Garda Maghiară sau Legiunea Secuiască, care deși înființată în Ungaria, are ca scop declarat „apărarea Ținutului Secuiesc, a democrației, dreptății, libertății și făurirea statului de drept”, a desfășurat activități de pregătire paramilitară în România în Munții Ciucului¹⁴, activități care au rămas nesancționate.

Cu toate aceste probleme, statul român merge ferm pe direcția respectării drepturilor fundamentale ale tuturor cetățenilor și ale minorităților naționale, pentru ca toți indivizii, indiferent de etnie, să poată să prospere și să se dezvolte liber în cadrul legal care există în România și în conformitate cu normele europene și internaționale.

Surse:

Andrea Bogdán, Monica Călușer, Olimpia Moșteanu, Levente Salat, *Implementarea prevederilor privind drepturile minorităților naționale la nivelul instituțiilor publice. Introducere*, Centrul de Resurse pentru Diversitate Etnoculturală a derulat în perioada octombrie 2007 – septembrie 2008, 2-3; 2007; disponibil <http://rmjk.adatbank.transindex.ro/pdf/06.Veress.pdf>.

¹¹ Gardianul, 19 septembrie 2008, <http://www.gardianul.ro/Noua-organizare-teritoriala-a-Tinutului-Secuiesc,-pe-site-ul-Primariei-Sf%C3%A2ntu-Gheorghe-s120850.html>.

¹² Ziua, 15 mai 2009, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-05-15&id=28040>.

¹³ Ziua, 16 februarie 2009, <http://www.ziua.ro/display.php?data=2009-02-16&id=249334>.

¹⁴ Gardianul, 25 aprilie 2009, <http://www.gardianul.ro/Legiunea-Secuiasc%C4%83---ac%C5%A3iuni-paramilitare-din-Cheile-Bicazului-p%C3%A2n%C4%83-%C3%AEn-Bolivia-amazonian%C4%83.-Vezi-filmul-s133981.html>.

Monitorul oficial nr. 69 din 31 ianuarie 2002, Legea nr. 48, din 16 ianuarie 2002 pentru aprobarea Ordonanței Guvernului nr.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare.

Recomandările de la Lund cu Privire la Participarea Efectivă a minorităților Naționale La Viața Publică și nota Explicativă, broșura originală în limba engleză elaborată și publicată de Foundation on Inter-Ethnic Relations, ISBN 90-7598905-9, septembrie 1999, <http://www.minorityrights.org/3178/normative-instruments/the-lund-recommendations-on-the-effective-participation-of-national-minorities-in-public-life-osce.html>.

Surse din presă:

Gardianul 19 septembrie 2008, Anna Kovacs, *Noua organizare teritoriala a Ținutului Secuiesc, pe site-ul Primăriei Sfântu Gheorghe*, <http://www.gardianul.ro/Noua-organizare-teritoriala-a-Tinutului-Secuiesc,-pe-site-ul-Primariei-Sf%C3%A2ntu-Gheorghe-s120850.html>

Gardianul, 31 ianuarie 2009, Daniela Munteanu, *Referendum pentru autonomie pe 15 martie la Sfântu Gheorghe*, <http://www.gardianul.ro/Referendum-pentru-autonomie-pe-15-martie-la-Sf%C3%A2ntu-Gheorghe-s128740.html>

Gardianul, 25 aprilie 2009, Cornel Ivanciuc, *Legiunea secuiască. Acțiuni paramilitare din Cheile Bicazului până în Bolivia amazoniană*, <http://www.gardianul.ro/Legiunea-Secuiasc%C4%83---ac%C5%A3iuni-paramilitare-din-Cheile-Bicazului-p%C3%A2n%C4%83-%C3%AEn-Bolivia-amazonian%C4%83>.

Ziua, 16 septembrie 2008; *Proiectul referendumului oficial privind autonomia, supus dezbaterii publice de Primaria Sfântu-Gheorghe* <http://www.ziua.ro/news.php?data=2008-016&id=12835&keyword=proiectul+referendumului+oficial>

Ziua, 16 februarie 2009, Irina S. Chiroiu, *Minoritatea epurează majoritatea*, <http://www.ziua.ro/display.php?data=2009-02-16&id=249334>.

Ziua, 5 martie 2009, A.C.S., *Marko Bela: Românii din Covasna și Harghita sunt handicapați. Lingvistic*, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-03-05&id=225686>;

Ziua, 6 martie 2009, Z.O., Corina Crețu: *Marko Bela justifică declarativ epurarea romanilor din Harghita și Covasna*, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-03-06&id=22642>.

Ziua, 3 aprilie 2009, Z.O., *PCM dicit: Daca nu vor fi organizate lecții de maghiară pentru polițiști, macar să existe o școală de poliție în Harcov*, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-04-02&id=24823&keyword=lectii+de+maghiara>.

Ziua, 15 mai 2009, "Parlamentul Secuilor", o propunere pentru liniștea maghiarilor și neliniștea Bucureștilor, <http://www.ziua.ro/news.php?data=2009-05-15&id=28040>.

